

PATRILINEARNA STVARNOST

(Vladislav Đorđević: *Mit o patrijarhatu, Metaphysica, Beograd, 2009*)

Đorđevićeva analiza činjenica o muško-ženskoj situaciji danas, preko pisanih i nepisanih zakonitosti i prakse, utemeljena je na logici zdravog razuma i na vrlo sistematičnom prelistavanju do sada napisanog i učinjenog. Zahtevi koji se pred društvo postavljaju nakon zaključaka iznesenih u ovoj naučnoj i popularnoj knjizi, a izvedenih metodološki precizno postavljenom slikom stvari i primerima izvučenim iz neposrednog života, ozbiljni su i ne trpe odlaganje. Zavrzlama u ovom kompleksnom području istraživanja ide dotle da je upozoravajuće neminovno menjati čak i kategorijalni aparat kojim se služe akteri, tj. profesionalni tumači i praktikanti koji neposredno učestvuju u stvaranju kulturnih obrazaca gotovo nerešivih muško-ženskih relacija, pomodno zaboravljajući na muško pitanje, koje se u poslednje vreme smatra sasvim rešenim.

Globalna pitanja muškog sveta zaobilazi i globalizam kao moderna političko-ekonomska tekovina. Naime, spajajući kulturno i ekonomski razne države, stavljajući ih u isti koš, razdvajajući ih ujedno unutrašnjom fisijom na regione, globalizam svojim paradoksom dovodi do rascepanog stava u promišljanju i muško-ženskog odnosa. Taj odnos, koji je pretrpeo razne matrilinearne i patrilinearne mene, a od kog zavisi i kvalitet i kvantitet reprodukcije, danas očigledno trpi duboku krizu, što se kod nas jasno vidi po broju, tj. količini života koji se stvara, a meri stopom nataliteta. Kao nakrivo postavljen odnos fuzije i fisije, koji spaja nespojivo, a razdvaja nerazdvojivo, analiza muško-ženskih odnosa danas je neutemeljena i nejasna, izgubljena u novim rečima neusklađenim sa stvarnošću. Njegovu klimavost potvrđuje praksa nagomilanog nezadovoljstva bezbroj muškaraca i žena koji ni braka, ni poroda, ni partnera za život nemaju. Savremena literatura, pisana u ovom našem istorijskom periodu još više potkopava ionako raskopane i oslabljenje temelje muško-ženske komunikacije, zatrpene nagomilanim problemima muško-ženskog funkcionisanja u praksi, koje, očigledno je, danas vrlo retko vodi stvaranju novog života zajedničkim i harmonizovanim snagama.

Knjiga *Mit o patrijarhatu* nam je potrebna zarad ravnoteže u otkrivanju, predstavljanju i nametanju aktuelnih pitanja i ukazivanju na probleme u institucijama zaduženim za rešavanje društvenih pitanja. Ova knjiga sistematično predstavlja sve društvene situacije u kojima je muški pol ugroženiji nego ženski. Đorđević, takođe, navodi sve situacije po kojima se jasno vidi da ne postoji društvena svest, a kamoli briga društva da se sanira bar deo ovih muških problema. Slobodnije rečeno, na jednom tasu vage već neko vreme nagomilala su se već pomodna pitanja i stavovi radikalnih feministkinja, zlostavljanih žena i homoseksualaca. Insistira se i na otklanjanju problema koje životinje imaju sa nama ljudima. A nigde, baš nigde se ne pominju problemi muškaraca heteroseksualaca. U ovom džumbusu sastavljenom od patrijarhalnog, modernog i postmodernog poimanja života nago-

milao se bes običnog muškarca. On je frustriran zbog nezaposlenosti, nedostatka novca i mogućnosti da do njega dođe u neko dogledno vreme. Dodatno ga tište izgubljeni ratovi u kojima navodno nije učestvovao. Suštinski, pitanje glasi: koliko bi muškaraca otišlo u rat da su kod kuće imali uhranjeno dete i zadovoljnu ženu? Naš ovdašnji muškarac je većinom onesposobljen da bude vodič do braka ženi koja tim putem želi da ide. Koncept Vladislava Đorđevića, koji je ujedno i rešenje za ovu društvenu bolest, mogao bi se sažeti u izreku: „Bolje sprečiti, nego lečiti“. Postavlja se pitanje: da li bi naše *sigurne kuće* bile pretrpane zlostavljanim ženama da je muškarac ovdašnji manje frustriran zbog svoje ekonomske depriviranosti? Da li bi on bio nežniji prema svojoj izabranici, i da li bi baš takvu i tu ženu izabrao da je imao standard i mogućnost izbora na poslovnom planu? Da li bi se oženio nešto ranije? Da li bi mu žena bila čangrizava da može doneti kući platu od koje se ne treba stideti i od koje je moguće izdržavati ženu i decu? Da li bi žene provocirale svađe i bile frustrirane da mogu da se oslone na svoje muževe bar dok im je dete malo i vezano za njih? Naime, Đorđević upozorava da je hitno potrebno povećati ulaganje u obrazovanje i zapošljavanje muškaraca. Razlog je jednostavan: tako bi se povećao broj poželjnih muškaraca. Ako se taj broj poveća, smatra autor, žene neće tračiti svoje dragoceno, reproduktivno vreme na uzaludno traženje muža u masi nezadovoljnih muških bića, smušenih i neuspešnih, pa samim tim i nesposobnih za ozbiljnije veze, brak i stvaranje potomstva.

Ovo je lepo postavljena teza, koja ovde kod nas ima sasvim pogodno tle za razvijanje i analizu. Autor, dakle, smatra da *sigurne kuće* ne bi bile pune zlostavljanih žena da je muškarac obrazovaniji i ekonomski moćniji. Zbog toga on ukazuje na potrebu hitnog ulaganja u ovdašnjeg heteroseksualnog muškarca: u njegovo obrazovanje i zaposlenje. Potrebno je da muškarac ima moćniju platu od žene, jer, smatra Đorđević, biologija je neprevaziđena nauka, pa i današnja žena, ma koliko moderna bila, ostaje slabiji pol koji mašta o muškarcu koji će je zaštititi. A kada naiđe na masu slabića, postaje radikalna feministkinja koja mačku preferira više nego muškarca. Pa joj ta ista mačka služi kao emocionalna kompenzacija za nedostatak i muža i deteta. Ili se pak udaje za nekog kog ne voli previše, bojeći se da će joj proći biološka mogućnost za rađanje deteta. Poštovani čitaoci knjige, prosudite sami, da li smo mi društvo u kojem su važnija pitanja mačkaka (s obzirom da ih mnoge žene maze i paze) ili pitanja muškaraca? Da li je ona naša vaga, koju smo nešto ranije pomenuli, dovoljno izbaždarena ili je jedan tas ostao da visi u vazduhu, zato što na njega nismo stavili ovaj teret muškarca, ovdašnjeg i današnjeg? Zašto bi pitanja koja postavljaju radikalne feministkinje i homoseksualci bila pretežnija od pitanja koja muče heteroseksualne muškarce? Pravda, koja se simbolizuje upravo vagom, traži nivelisanje i izjednačavanje tasova da bi se prava mera mogla postići. Pa, stavimo napokon muško pitanje na drugi tas, koji je danas očigledno prazan i visi u vazduhu.

Budući da autor ove knjige ume lepo da tretira i istraži problem, a uložio je i nemalo vremena i nemalu energiju u analizi i sintezi istraženih činjenica, umeo je i uspeo da taj problem upakuje u knjigu pod lepim naslovom *Mit o patrijarhatu*, koji očigledno aludira na Vezelov *Mit o matrijarhatu*. Te dve knjige, moglo bi se reći, čine diptihon, što ne sugerišu samo njihovi komplementarni naslovi, nego i sadržaji: dok Vezelova govori o položaju žene u praistorijskim rodovsko-plemenskim društvima, Đorđevićeva govori o položaju muškaraca u današnjim postmodernim društvima.

Ukupno uzev, mislim da bi institucije našeg sistema trebalo da vrlo ozbiljno prihvate ovu knjigu i istraživanja koja ona daje. A kada akteri, tj. zaposleni u tim institucijama pročitaju tu knjigu i apsolviraju sve istražene probleme koji su se nagomilali na putu jačeg pola, možda će shvatiti da je jači pol onemogućen da pomaže i štiti slabiji pol. Nadajući se da taj proces neće dugo trajati, očekujem što skorije iznalaženje rešenja.

U međuvremenu, podelila bih sa vama još jedno svoje razmišljanje. Čitavu problematiku stavila bih u širu istorijsku perspektivu. Naime, pitam se: da li je ova patrilinearna stvarnost sa zastavom patrijarhata na pola koplja nekakva sudba ili kosmička nužnost? Matrijarhalna društva nikada nisu postojala, ali matrilinearna jesu. Čini mi se da su muškarci patrilinearne i uveli da bi bili sigurniji da je malo „derište“ koje rađa žena tekovina njihove lične seksualne prakse.

Na kraju krajeva, možda nije toliko značajno da li danas postoji patrilinearne ili matrilinearne i da li vladaju muškarci ili žene, već *kakvi* muškarci, ili *kakve* žene hodaju postoljem gospodara.